

## (Despre) un model intelectual umanist: Otilia Hedeșan\*

**Mircea A. DIACONU**

*Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava*

[mircea.a.diaconu@gmail.com](mailto:mircea.a.diaconu@gmail.com)

**Claudia COSTIN**

*Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava*

[claudiacostin@litere.usv.ro](mailto:claudiacostin@litere.usv.ro)

---

**Abstract:** The present work represents the Laudatio for the Laurea Doctor Honoris Causa of the “Ștefan cel Mare” University of Suceava, bestowed upon dr. Otilia Hedeșan, a professor at the West University of Timișoara. A prestigious personality in the Romanian academic environment, with an excellent scientific and teaching career in the field of humanities in general, but particularly in the field of ethnology and anthropology, professor Hedeșan is an intellectual role-model, always concerned with her professional achievement. This text reveals the most significant aspects of her scientific and teaching activities or her membership to various relevant investigation projects; all of the above testify to the passion, devotion and vocation of a personality that increases the visibility of Romanian humanities within the international cultural environment.

**Keywords:** *Otilia Hedeșan, humanities, ethnology, humanist spirit, prodigious scientific work, professional perfection, intellectual model.*

Doamna prof. univ. dr. Otilia Hedeșan este o prestigioasă personalitate a lumii academice românești, cu o carieră științifică și didactică de excelență, un intelectual de forță situat, deopotrivă prin preocupările Domniei Sale și prin modelul uman pe care-l instituie, la intersecția dintre trecut și viitor, dintre local și universal, dintre lume și idee.

Pe parcursul a mai bine de trei decenii, doamna prof. univ. dr. Otilia Hedeșan, titulară a Universității de Vest din Timișoara, s-a remarcat prin contribuțiile deosebite în domeniul etnologiei și antropologiei, științe umaniste vechi și noi deopotrivă, care răspund la întrebările esențiale *cine suntem* și *cine sunt cei din jurul nostru*, întrebări concretizate în studii teoretice și de teren despre metamorfozele identitare ale omului.

---

\* Textul de față reprezintă *Laudatio* doamnei Profesor univ. dr. Otilia Hedeșan, cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, în data de 26 mai 2022.

Considerată un nume de referință în spațiul academic românesc și internațional, doamna prof. univ. dr. și-a încheiat prima etapă a formației universitare în 1984, la Facultatea de Filologie a Universității din Timișoara, Specializarea Limba și Literatura Română-Limba și Literatura Latină. Va fi existând un mesaj secret în faptul că, în urmă cu multe decenii, în vremea studenției, în vara anului 1982, doamna profesor a participat, la Suceava, la una dintre taberele studențești de cercetare folclorică organizate în acei ani? În tot cazul, într-o perioadă încărcată ideologic, existau câteva insule de libertate. Un astfel de spațiu va fi creat la Universitatea din Timișoara Eugen Todoran, reputat filolog, coordonatorul de mai târziu al tezei de doctorat a Otiliei Hedeșan, teză susținută în 1996, a cărei temă *Fenomenul povestitului – astăzi*, contura deja profilul marcant al mentorului de școală umanistă, de promotor al culturii angajate în contemporaneitate.

Cert este că parcursul academic al doamnei prof. univ. dr. Otilia Hedeșan relevă tenacitate, pasiune, devotament, vocație. Asistent universitar în perioada 1989-1991, lector universitar între anii 1991-2001, apoi conferențiar (2001-2006), Otilia Hedeșan a devenit profesor universitar în 2006 și coordonator de doctorat în domeniul Filologie, din anul 2008. Cursurile propuse și susținute încă din primii ani ai carierei universitare – dintre care menționăm: *Naratologie* (1991-1996), *Folclor românesc* (1991-2005), *Mituri și mitologii în actualitate* (2001-2008), *Comunități românești transfrontaliere* (din 2004), *Civilizație românească* (din 2006) – relevă o impresionantă dinamică a preocupării pentru desăvârșire profesională și racordare la cerințele societății actuale, cărora să le poată răspundă, cu competență, tinerele generații de umaniști. Iar activitatea didactică nu se oprește doar în spațiul universității timișorene. Ca o dovadă de recunoaștere și de apreciere a valorii academice, doamna Otilia Hedeșan a avut calitatea de profesor invitat, în anul 2003, la Universitatea din Szeged (Ungaria), de profesor asociat (în 2008) la Facultatea de Litere a Universității din București, pentru programul de *Studii culturale*, iar, în 2009, la Facultatea de Litere din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

În mai bine de trei decenii de carieră academică, a îndrumat și a format generații de studenți și cercetători, întărind vizibilitatea științelor umaniste românești în spațiul cultural european. De către colegi și mai ales de către studenți a fost și este considerată una dintre vocile cele mai apreciate din universitatea timișoreană, atât pentru calitatea cursurilor predate, cât și pentru atenția deosebită acordată studenților, masteranzilor și doctoranzilor români și străini. Dar întreaga carieră academică a Domniei Sale este legată de munca de teren, de conectarea la spiritul tradiției, de cercetarea culturii tradiționale, a literaturii populare și a civilizației românești. Nu este deloc exagerat să afirmăm că evoluția studiilor etnologice și antropologice din ultimele decenii, din România, nu poate fi concepută fără contribuția majoră a doamnei prof. univ. dr. Otilia Hedeșan. Domnia sa a publicat șapte volume științifice și este autor al unei culegeri de folclor și al unor studii de referință incluse în volume ale unor prestigioase manifestări științifice naționale și internaționale. De asemenea, a coordonat unsprezece volume ce reunesc lucrări ale cercetătorilor contemporani și a elaborat șaisprezece capitole

în volume colective Se pot adăuga acestor contribuții numeroase articole științifice în periodice academice din România („Revista de Etnografie și Folclor”, „Folclor literar”, „Anuarul Institutului de Etnografie și Folclor «Constantin Brăiloiu»”, „Studii și comunicări de etnologie”, „Balcanica”, „Analele Banatului”, „Annuaire de la société d’anthropologie culturelle de Roumanie”, „Studii de literatură română și comparată”, „Martor” – Revista Muzeului Țăranului Român, „Memoria satului românesc”) și din străinătate (Serbia, Ungaria, Rusia), așa cum e obligatoriu să fie adăugate participarea la numeroase manifestări științifice în țară și în străinătate (Italia, Franța, Serbia, Ungaria, Maroc etc.), organizarea de conferințe în calitate de organizator principal. Menționăm: *De departe și de aproape: despre românii din Ungaria* (2007), *Moștenirea vie: cercetări, întrebări, soluții* (2014), *Provocările discursului academic actual: teme, tendințe, metode* (2015), *Cercetări doctorale multidisciplinare competitive pe plan european* (2015), conferințe naționale ale Asociației de Științe Etnologice din România (2015, 2018, 2020) sau în calitate de (co)organizator: *Ce este diaspora românească?* (2016), *Patrimoniul cultural. Abordări teoretice și praxiologice* (2017), *Frontiere, migrație, diaspora* (2021), *Terenuri la vreme de criză* (2021).

Toate acestea se completează cu activitatea desfășurată în cadrul a douăzeci de proiecte de cercetare, dintre care, pentru patru, doamna prof. univ. dr. Otilia Hedeșan a fost manager, proiecte ale căror tematici generoase sunt relevante în sine: *Cultură și civilizație românească. Pentru uzul străinilor*, 2005-2006; *Living Heritage: an unlimited resource for tourism development*, 2013-2015; *Cercetători competitivi pe plan european în domeniul științelor umaniste și socio-economice. Rețea de cercetare multiregională*, 2013-2015; *Educație antreprenorială și consiliere profesională pentru doctoranzi și cercetători postdoctorali în vederea organizării transferului de cunoaștere în domeniul științelor socio-umaniste către piața muncii*, 2019-2020. A fost co-director al unui grant HESP – *From Folklore Studies to Cultural Anthropology. The Romanian Case* (2006), cercetător sau coordonator de cercetare în cadrul unor proiecte, precum *Ethnolinguistic and Sociolinguistic Research of Refugees and Multiethnic Communities in the Balkans* (2001-2003), *Practici memoriale în context intercultural. Studiu de caz: Banatul* (2006-2008), *Cercetări doctorale multidisciplinare competitive pe plan european* (2015), *La fortification des capacités de recherche interdisciplinaire de patrimoine culturel-linguistique* (2020-2021) și expert pentru patrimoniu cultural imaterial în proiectul *Dezvoltarea turismului cultural în Banat – o provocare transfrontalieră* (2007-2008). Din anul 2020 este director al proiectului *Colecție digitală a patrimoniului alimentar românesc și transfer spre societate, FOODie*, în cadrul căruia desfășoară activitate de cercetare șase cadre didactice de la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.

De asemenea, spirit umanist modern, deschis către valorile culturale tradiționale central europene, Domnia Sa a coordonat expoziții etnologice care au avut un amplu ecou în presa internațională: *Am chipuit, am pingălit, am snimuit...* (expoziție a cercetărilor de teren în Ungaria, Bucovina și Transcarpatia – al cărei vernisaj a avut loc la Muzeul Național al Țăranului Român, în anul 2007), *Wampiry, strzygi i spólka* (expoziție etnografică la Muzeul Național de Etnografie al Poloniei, 2009), *Chipuri, potrele, molăraiuri...* (expoziție a cercetărilor de teren în Banatul istoric, BCU „Eugen Todoran”, Timișoara, 2014).

Faptul că doamna prof. univ. dr. Otilia Hedeșan este membru fondator al Societății de Antropologie culturală din România (1994), al Societății de Științe Etnologice din România (2004) și din 2014 președinte al Asociației de Etnografie și Folclor din România, că este membru al Uniunii Scriitorilor din România (din anul 2006) și al colegiilor de redacție și științifice ale unor reviste de specialitate, precum *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, *Memoria ethnologica*, *Journal of Ethnography and Folklore* ori *Meridian Critic*, revistă a Facultății de Litere și Științe ale Comunicării din cadrul Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, și director din 2015 al *Research Centre for Heritage and Cultural Anthropology – RheA* demonstrează implicarea deosebită în evoluția postdecembristă a disciplinelor umaniste în spațiul românesc și european, în general, fiind astăzi considerată una dintre cele mai mari personalități ale științelor etnologice.

Contribuțiile științifice ale doamnei Otilia Hedeșan sunt apreciate atât în țară cât și în străinătate, fapt dovedit de cele peste o sută de citări și de includerile studiilor sale în baze de date internaționale, dar și de premiile ce i-au fost conferite: Premiul de debut pentru critică literară și eseu al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Timișoara, pentru volumul *Șapte eseuri despre strigoi* (1998) și Premio Internazionale Giuseppe Cocchiara per gli Studi Demo-Etno-Antropologici acordat de Scuola delle Scienze Umane e del Patrimonio Culturale dell'Università degli Studi di Palermo, la Fondazione Ignazio Buttitta e l'Associazione per la conservazione delle tradizioni popolari (2017).

Prodigioasa operă științifică a doamnei prof. univ. dr. Otilia Hedeșan este apreciată de specialiști remarcabili ai domeniului etnologic și antropologic (dintre care îi amintim pe Nicolae Constantinescu, Constantin Eretescu, Constantin Bărbulescu, Jordan Datcu), dar și de largul public de cititori. Cărțile, lucrările din studii colective, articolele din reviste românești și străine de specialitate se remarcă prin deschiderea către concretețea faptelor socio-culturale, unele dintre ele rezultând în urma anchetelor de teren derulate în România, Bulgaria, Croația, Serbia, Ungaria, Ucraina, Republica Moldova etc. Sunt studii care redimensionează și reconfigurează elementele etnofolclorice în paradigma contemporaneității. Astfel, cărțile de autor (*Șapte eseuri despre strigoi*, Editura Marineasa, Timișoara, 1998; *Pentru o mitologie difuză*, Editura Marineasa, Timișoara, 2000; *Folclorul. Ce facem cu el?*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2001; *Leții despre calendar*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2005; *Angoasele cititorului de antropologie*, Editura Marineasa, Timișoara, 2006; *Mă răzumești, fata mea...*, *Note de teren pe Valea Moravei*, Editura Paideia, București, 2007; *Luai Uzđinu de-amăruntul. Amintirile unei povestitoare prodigioase: Mărioara Sârbu*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2015), cele 11 volume științifice coordonate, cursurile destinate studenților, culegerea de folclor *Basme din Banat*, *Lecturi postcanonice* (Editura Universității de Vest, Timișoara, 2016), lucrările din volume colective și publicațiile de specialitate evidențiază un cercetător pasionat, de înaltă ținută academică. Așa cum se poate constata, etnologia și antropologia reprezintă nu doar reperele unei cariere științifice, ci și punctele solide ale unei conștiințe.

Se cuvine să adăugăm că angajarea permanentă spre desăvârșire profesională și etica intelectuală elitară îi sunt caracteristice doamnei prof. univ. dr. Otilia Hedeșan. De aici și criteriile axiologice severe, dar echilibrate, completate de calm și toleranță în stabilirea și aplicarea unor norme clare în întreaga activitate desfășurată. Se poate vorbi, fără îndoială, de un ethos pe deplin format, evidențiat și de alte atribuții profesionale, în completarea celor menționate mai sus. Astfel, în perioada 2006-2019 a fost membru în Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial din cadrul Ministerului Culturii. În prezent, face parte din colegiul de redacție al revistei „Memoria Etnologica”, C.J.C.P.C.T Maramureș, Baia Mare (din 2007), din colegiul de redacție al revistei “Journal of Ethnography and Folklore” – Institutul de Folclor „C. Brăiloiu” al Academiei Române, București (din 2009), din consiliul științific al Memorialului Ipotești (din 2018), din consiliul științific al Muzeului de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș (din 2020), din consiliul de administrație al Muzeului Satului Bănățean Timișoara (din 2020) și este membru al juriului național pentru acordarea Mărcii Patrimoniului European (din 2021).

Ca expresie a dezideratului de construcție a unei rețele naționale interuniversitare, trebuie menționat aici parteneriatul încheiat de universitatea noastră cu Universitatea de Vest, în domeniul cercetării doctorale, colaborare concretizată și în cooptarea doamnei prof. univ. dr. Otilia Hedeșan în Consiliul Școlii Doctorale de Științe socio-umane din cadrul Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava. Din această poziție asigurată de prestigiul său academic incontestabil, doamna Otilia Hedeșan contribuie la schimbul de bune practici de cercetare, desfășurate în conformitate cu înaltele sale exigențe intelectuale.

Nu putem omite o altă latură a personalității Domniei Sale, și anume aceea de *leadership*. Funcțiile administrative pe care le-a deținut de-a lungul timpului și cele din prezent reflectă o excelență pregătire profesională și capacitate de comunicare, seriozitate și dinamism. Doamna Otilia Hedeșan a fost Decan al Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest, Timișoara (2009-2012) și Prorector responsabil al Studiilor doctorale de la aceeași universitate. Actualmente este vicepreședinte al Panelului V – Științe umaniste din cadrul CNATDCU, fiind deosebit de implicată în asigurarea performanței calității universitare.

La Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava a fost invitată în calitate de *keynote speaker* la Conferința Internațională „Critical Discourse and Linguistic Variation: European Perspectives”, 2021, coordonată de doamna prof. univ. dr. Rodica Nagy și domnul prof. univ. dr. Mircea A. Diaconu, tema prelegerii constituind-o *Etnologia română – un decupaj (anii 1990-2010)*. Alt aspect important l-au reprezentat întâlnirile, dialogurile cu membrii Școlii Doctorale de la universitatea noastră, în vederea consolidării și amplificării valențelor academice în spațiul bucovinean. Sprijinul, atenția și interesul pe care doamna prof. univ. dr. Otilia Hedeșan le acordă instituției noastre sunt constante, convingătoare și conduc la rezultate deosebite pentru doctoranzi și pentru cadrele didactice din Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.

Evident, pentru a realiza toate acestea cu excelență este nevoie de pasiune, dăruire, erudiție, generozitate, angajare și echilibru. Succinta trecere în revistă a activității doamnei prof. univ. dr. Otilia Hedeșan, titulară la Universitatea de Vest din Timișoara, relevă imaginea unei personalități pasionate de cercetare, cu rezultate remarcabile în domeniul științelor umaniste, dar și a profesorului universitar responsabil, dedicat și preocupat de pregătirea studenților și a doctoranzilor, un om cu deosebite calități morale, un veritabil model intelectual.

Vorbind despre Otilia Hedeșan, vorbim despre o personalitate complexă, cu o identitate inconfundabilă, a cărei activitate didactică și a cărei operă științifică se situează pe axa valorică a susținerii științelor etnologice, în special, și a celor filologice, în general, împotriva prejudecăților și a intoleranței care domină societatea postmodernă. Avem ferma convingere că Domnia Sa va rămâne un intelectual umanist de referință, iradiind echilibru într-o lume aflată în continuă criză.

Ca semn de înaltă recunoaștere publică a meritelor întregii activități academice și de valorizare a operei științifice care contribuie la prestigiul științelor umaniste, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava conferă astăzi, 26 mai 2022, titlul de **DOCTOR HONORIS CAUSA** doamnei profesor universitar doctor **OTILIA HEDEȘAN**.